

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 33

Заснований в 1996 році

Рівне – 2005

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 33. — Рівне: РДГУ, 2005. — 138 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем педагогіки, дидактики, історії педагогіки, теорії і методики трудової підготовки, профорієнтації, виховання дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:**Головний редактор:**

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №5 від 30.12.2005 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 4.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2005

3. Вміння виконувати просте, фігурне нарізування продуктів для естетичного оформлення страв, кулінарних і кондитерських виробів.

4. Вміння робити художньо-декоративні елементи із продуктів для естетичного оформлення страв, кулінарних і кондитерських виробів.

5. Вміння створювати гармонію кольорів в естетичному оформленні страв, кулінарних і кондитерських виробів, використовуючи контрастну і нюансу гармонію кольорів.

6. Вміння підбирати відповідний, естетичний столовий посуд для подавання страв до столу.

Таким чином, вище наданий матеріал засвідчує можливості навчального предмету з естетичного виховання майбутніх вчителів трудового навчання, а отриманні знання та вміння допоможуть їм здійснювати естетичне виховання учнів у загальноосвітній школі. Ми вважаємо, що особлива роль в естетичному вихованні особистості, належить вчителю і у значній мірі залежить від рівня його наукової і спеціальної підготовки, його естетичного виховання, але подальшого розвитку потребує методика естетичного виховання майбутніх вчителів трудового навчання з окремих спеціальних дисциплін.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бутенко В.Г. Організація естетичної освіти майбутніх вчителів. Сучасний вчитель і його науково-педагогічна підготовка. – Херсон: ХДПІ, 1991. – 165 с.
2. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт з технології приготування їжі: Розділ: Естетичне виховання студентів / Укл. О.І. Гедвілло, Г.І. Разумна. – Херсон: ХДПУ, 2002. – 48 с.
3. Разумна Г.І. Підготовка майбутніх вчителів трудового навчання до естетичного виховання учнів: Автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.02 / НПУ ім. М.П. Драгоманова. – Київ, 2002. – 21 с.
4. Естетика / Під ред. Л.Т. Левчук. – К.: Вища школа, 1997. – 399 с.
5. Краткий словарь по эстетике. – М.: Политиздат, 1983. – 402 с.
6. Эстетическая культура и эстетическое воспитание / Сост. Г.С. Лабковская. – М.: Просвещение, 1983. – 304 с.

Резюме. Дисципліна: “Технологія приготування їжі” має естетико-розвиваючі можливості, в результаті вивчення якої здійснюється естетичне виховання студентів і формується їх готовність до естетичного виховання учнів на заняттях по технології обробки їжі, основ кулінарії в основній школі.

Ключевые слова: эстетическое воспитание, эстетическое образование, трудовое обучение.

The summary. There are based pedagogical conditions of the future teachers' preparations of the labour education to the aesthetic upbringing of the pupils, developed pedagogical system of the student's preparations to the aesthetic upbringing of the pupils, developed and approved curriculum of the “Technology of the food preparations” course. That course is aimed to the aesthetic upbringing of the pupils and their preparation to the psychological-pedagogical activity of the aesthetic upbringing of the pupils.

Key words: aesthetic upbringing, aesthetic education, creative work.

Одержано редакцією 20.10.2005.

УДК: 378. 036

В.Б. ТЮСКА

ПРОБЛЕМА ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА У СУЧАСНИХ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Резюме. У статті висвітлено проблему творчості майбутнього педагога, розвиток його творчих здібностей.

Ключові слова: творчість, креативність, самореалізація, майбутній педагог.

Методологічною парадигмою сучасної педагогічної діяльності вчителя має стати творчість. Необхідною умовою наукового обґрунтування характерних рис розвинутої творчої особистості та шляхів її формування є розкриття суті творчості як філософської категорії, визначення психолого-педагогічних особливостей творчої особистості та її місця в розвитку суспільства. У сучасних умовах значення творчості в роботі вчителів незмірно підвищується. Саме від творчого підходу до розв'язання складних і багатогранних завдань, які стоять сьогодні перед школою, значною мірою залежить ефективність педагогічної праці та якість виховного процесу.

Адже школа майбутнього передбачає продуктивно-перетворюючу діяльність педагогів на основі власних, принципово нових ідей і технологій. Будь-яке педагогічне вдосконалення стане ефективним, лише реалізувавшись у творчій енергії самого вчителя, в глибині і самобутності його мислення, толерантності, у вмінні орієнтувати дітей на висловлювання своїх почуттів і емоційного сприйняття світу через ті чи інші види творчої діяльності. Душа вчителя – потреба в творчій самореалізації, його потяг до творчості – центр, ядро його творчої лабораторії, де дозріває вся наступна навчально-виховна діяльність. Тільки такий учитель може забезпечити на своїх уроках творчу атмосферу, розуміючи не лише ближню, але й далеку перспективу педагогічного процесу.

У психолого-педагогічній літературі зустрічаються різні тлумачення феномена творчості, висловлюються різноманітні думки про природу, об'єктивну основу, структуру творчого процесу, форми

творчого синтезу, про формування творчих здібностей людини та ін. І тут слід звернути увагу на багатоплановість вживання поняття „творчість”. Його тлумачать як „діяльність” [10, 393], „процес” [15, 115] „конструктивний принцип пізнання” [16, 296], „засіб довершеності життя”, „самореалізацію” [17, 115] та ін. Наприклад, дослідник Є.С. Громов вказує на те, що творчість передбачає не обов'язкове створення чогось нового за відхідним матеріалом, а може мати форму рекомбінації певних відомих компонентів, оскільки, як на його погляд, творчість - це не тільки творення чогось нового, а й руйнування. За його словами, основні фази творчості важко піддаються об'єктивному аналізу, зокрема такі компоненти, як *творче мислення, індивідуальний стиль діяльності, педагогічна імпровізація, умови творчої діяльності*. Але усі міркування зводяться до того, що основою оцінки творчої педагогічної діяльності є конкретна діяльність. Під кутом зору педагогічної технології її складають *мотиви, потреби, інтереси*. Відомий психолог Я.О. Пономарьов визначив творчість як "механізм розвитку". На думку психолога, центральна ланка психологічного механізму творчості включає спроможність до самостійних дій (ініціативу особистості).

У процесі теоретичного дослідження ми доходимо висновку, що переважна більшість вчених зосереджує увагу на тому, щоб встановити певні межі між творчістю як внутрішнім актом, що мотивується підсвідомістю, і цілеспрямованою діяльністю як на принципово протилежних формах людської *активності*. Якщо творчості властиві „нецілеспрямованість”, „іраціональність”, „непіддатливість” (в момент творчого акту) регуляції з боку свідомості [4, 166], то діяльність, навпаки, вирізняється мотивацією, прогнозованістю тощо. Діяльність здійснюється свідомо: усвідомлюються мотиви, засоби й цілі; результат її – продукт діяльності; суб'єкт діяльності прагне досягти відповідності результату цілі; як форма активності здійснюється за принципом негативного зворотнього зв'язку, оскільки досягнення цілі вичерпує цикл діяльності. Тому психічним механізмом здійснення діяльності вважається механізм психічної функціональної системи діяльності [18, 156]. Творчість же, як руйнування, амотивна, спонтанна, безкорисна і самозадовольняюча. Це не цілеспрямована діяльність, а спонтанний прояв людської сутності [4, 161]. Подібні тлумачення загострюють нашу увагу на питанні: „У який спосіб у контексті творчості і діяльності вирізняється **творча педагогічна діяльність?**”

Звернемося до міркувань Я.Л.Пономарьова: „Творча активність на відміну від діяльності може виникати **в процесі реалізації останньої** (виділено нами) і пов'язується з народженням „побічного продукту”, який у результаті і є творчим” [9, 21-25]. Виходячи з цього, педагогічну творчість ми розглядаємо як компонент, що реалізується в контексті цілеспрямованої діяльності – процесу, системи, у нашому дослідженні – педагогічної системи, що сприяє її оновленню, в певній мірі порушує її традиційність, але не руйнує структурно. Тобто творчий педагог не лише здійснює пошук нових ідей чи генерує власні, і виступає спочатку проектувальником і реалізатором освітньо-виховних цілей, пов'язаних педагогічною системою, є новатором, оскільки здійснює нововведення (інноваційна діяльність) у контекст цілеспрямованої діяльності закладу – інноваційний підхід. У педагогічному змісті він тлумачиться як результат процесу створення нового, що відповідно оновлює педагогічну теорію і практику, оптимізуючи досягнення поставленої перед суспільством освітньої мети. Ось на такій основі, як на наш погляд, і ґрунтуються специфічні особливості педагогічної творчості.

Слід відзначити, що в процесі творчої педагогічної діяльності формується творчий спеціаліст, творча особистість. Визначенню цього поняття у філософській, психолого-педагогічній літературі приділяється багато уваги В.І.Андреев, Д.Б.Богоявленська, А.З.Зак, В.А.Кан-Калик, О.В.Киричук, Н.В.Кузьміна, А.Н.Лук, С.О.Сисоева та ін. Більшість авторів погоджується з тим, що творча особистість – це індивід, який володіє високим рівнем знань, має потяг до нового, оригінального. Для творчої особистості творча діяльність є життєвою потребою, а творчий стиль поведінки – найхарактерніший. Головним показником творчої особистості, її найголовнішою ознакою вважають наявність творчих здібностей, що розглядаються як індивідуально-психологічні відповідання вимогам творчої діяльності та є умовою її успішного виконання [7, 113]. Творчі здібності пов'язані із створенням нового, оригінального продукту, з пошуком нових засобів діяльності. На чому у свій час особливо акцентував Л.С.Виготський, вважаючи, що „творець” – це „цільна особистість, яка включає у собі сукупність природних, соціальних, ідеологічних і культурних основ, володіє тілесно і духовно всебічною, індивідуально розвинутою сильною, життєздатною, соціальною, самодіяльною, культурно-моральною силою” [1, 78]. О.В.Киричук визначає творчу особистість через її інтелектуальну активність, творче мислення та творчий потенціал [6, 52].

У процесі теоретичного дослідження звертаємо увагу на те, що у психолого-педагогічній літературі поряд із терміном "творча особистість" вживається поняття "креативна особистість". У контексті психолого-педагогічної науки вирізняється понад п'ятдесят особистісних якостей, притаманних індивідуальності в процесі креативної діяльності, розкрито різноманітні засоби стимулювання творчості, підвищення її рівнів у процесі різних видів діяльності. Особлива увага приділяється науковій творчості. Серед інтелектуальних якостей, що пов'язані з творчістю, вирізняються такі: оригінальність, гнучкість, мобільність мислення, панорамність, вибірковість, художньо-образні асоціації, легкість генерування ідей, ерудиція тощо, здатність до комбінування, маніпулювання різними образами, до їхнього зіставлення і встановлення між ними певного зв'язку.

Творчим людям властиві такі особистісні якості: а) незалежність – особистісні стандарти важливіші стандартів групи, некомформність оцінок і суджень; б) відкритість розуму – готовність повірити своїм і чужим фантазіям, здатність сприймати нове і незвичайне; в) висока толерантність до ситуацій, що характеризуються невизначеністю й певним рівнем нерозв'язаності; г) розвинуте естетичне почуття прагнення до краси [4, 157].

Креативною особистістю, за С.О.Сисоевою, слід розуміти таку, яка має внутрішні передумови (особистісні утворення, нейрофізіологічні задатки), що забезпечують її творчу активність, тобто нестимульовану зовні пошукову та перетворювальну діяльність [12, 21]. Креативна особистість така, яка внаслідок впливу зовнішніх чинників набула необхідних для актуалізації творчого потенціалу людини додаткових мотивів, особистісних утворень, здібностей, що сприяють досягненню творчих результатів в одному чи кількох видах творчої діяльності [11, 22].

Термін „креативність” у психологічних дослідженнях розглядається неоднозначно: як особливий тип інтелектуальної спроможності, і як результат творчих досягнень (позиція психологів Д.Ж.Пледгорда, Є.П.Торренса, Ю.Фостера та інших), як вищий рівень інтелектуальної активності мислення, динамізмі психічних процесів, у готовності і високій мотивації до творчої діяльності [3, 63]. На цьому аспекті ми зосередили увагу, розглядаючи проблему педагогічної творчості. Крім цього, ми вважаємо, що ця якість є провідною процесу самореалізації педагога, оскільки педагогічна спрямованість ґрунтується на прагненні створити, на яскравих зразках діяльності творчих педагогів. Саме це є мотивом до оволодіння педагогічними знаннями, умінням та навичками, які систематизуються в педагогічну майстерність. Ця ж якість спонукає студента педагогічного навчального закладу до безперервної освіти, до самовдосконалення і творчості, самореалізації.

Вихідним поняттям „творчої самореалізації” є „самореалізація” – *свідома, цілеспрямована матеріально-практична, соціальна й духовна діяльність особи, спрямована на реалізацію власних сил, здібностей, обдарувань, можливостей* [14, 42]. Воно є одним з центральних понять у філософії і психолого-педагогічній науці. Практично всі дослідники означеної проблеми погоджуються а тим, що з усіх категорій, пов'язаних із самостійністю особистості, її активністю, цілісністю, сутнісними силами, найзначущішою є категорія „самореалізація”. Спорідненою є категорія „творче самовираження” – спроможність людини до побудови власного образу світу, світовідчуття (в слові, відображенні, музиці, дії і т.п.) і самої себе в цьому світі [2, 125]. Творче самовираження повинно стати провідною, найважливішою особливістю нової школи. Але цей „полос творчості” не виключає, звичайно, свою протилежність – репродуктивне самовираження студентів у діяльності. Мистецтво погодженості цих полюсів у навчальному закладі полягає в тому, щоб розгортання творчого самовираження удосконалювало старі і створювало нові знання, навички і уміння, розширювало межі їх застосування, підвищувало рівні оволодіння ними, щоб репродуктивне самовираження учнів постійно збагачувалося елементами творчої імпровізації, реалізувало можливість виходу за свої власні межі [2, 124-126]. Самореалізація характеризує життєвиявлення і як загальне, і як особливе, в якому проявляється багатство одиничного і індивідуального [5, 109]. Тому професійна сфера самореалізації є визначальною у житті людини, а самореалізація особистості у професійній праці, задоволення професійним самовизначенням є провідним чинником, що забезпечує правильний (з точки зору здібностей, нахилів, особистісних якостей) професійний вибір, веде людину до творчості, до самовираження в професійній діяльності. Це значною мірою дозволяє людині долати психологічні, соціальні, матеріальні бар'єри, які трапляються на її життєвому шляху. Вчені стверджують, що „професійна сфера самореалізації є провідною не тільки у філогенезі, а й на індивідуальному життєвому шляху” [8, 239]. Коли в праці людина одержує можливість розвивати і самореалізувати свої здібності, творити, то вона буде прагнути проводити і вільний час активно і змістовно. З іншого боку, будь-яке сильне інтелектуальне захоплення людиною творчою працею не може не позначитися на її основній діяльності, як би далеко воно (захоплення) від цієї діяльності не було. Саме тому багато дослідників означеної проблеми вважають, що форми самореалізації особистості у дозвіллі, якщо вони пов'язані з діяльністю, спрямованою на досягнення соціально значущих ідеалів, мають суттєве значення для професійної діяльності, для розвитку особистості, розкриття прояву її всебічних здатностей, творчих можливостей” [11, 28]. Важливою, на погляд С.О.Сисоевої, є думка, що серед форм самореалізації виділяють ті в контексті самодіяльної творчості, що сприяють розвитку операційно-трудова навичок, оскільки у такий спосіб розвиваються життєво важливі окремі органи людини і особистість у цілому. Переважно як форма дозвілля студентської молоді, розглядається студентський клуб в сучасних психолого-педагогічних працях, оскільки ця форма діяльності дозволяє особистості самоутвердитися, досягти визнання своєї діяльності, самореалізуватися в різних видах позааудиторної діяльності. Крім цього, студент може самовдосконалюватися у напрямках, які обирає, побачити результат власних зусиль, такі форми самореалізації впливають на його життєві орієнтації, комунікативне коло, самоповагу, професійне і соціальне самовизначення як особистості, світогляд. Йдеться про творчу само-реалізацію як етап педагогічного становлення, що характеризується підвищенням рівня професійної мотивації і життєтворчості активності студента і виражається в заглибленій професійно-творчій свідомості [11, 21].

Ці погляди синтезують ідеї, пов'язані з інтенсивним розвитком у студента знань, умінь, навичок, які формуються у нього в умовах аудиторної діяльності. Вони утверджують у нинішніх умовах один із варіантів поглядів на діяльність студентського клубу, що належить до педагогічної класики. Як підтвердив історичний аналіз проблеми, студентський клуб слугував професійній підготовці спеціаліста (в нашому дослідженні – майбутнього педагога), оскільки це були клуби переважно творчої інтелігенції, серед якої досить часто вирізнялася і молодь. Отже, ми доходимо висновку, що самореалізація особистості – надзвичайно складний процес, який здійснюється під впливом багатьох чинників. Серед них помітну роль відіграє і клубна діяльність – специфічна сфера, з різнорідними і неоднозначними зв'язками в контексті суспільного життя. Розвиваючись під

безпосереднім впливом ідеологічних і соціально-економічних процесів, клубна діяльність, в свою чергу, має на них суттєвий вплив, і передусім тоді, коли вона виступає ефективним засобом розвитку та виховання людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Выготский Л.С. Психология искусства / Под ред. М.Г.Ярошевского. – М.: Педагогика, 1987. – 344 с.
2. Грибов Ю.А. Художественное самовыражение детей как фактор активизации их творческого потенциала // Человек – Творчество – Компьютер. – М.: Знание, 1987.– Т.1 – С. 124 - 126.
3. Драч І.І. Акмеологічний підхід до підготовки фахівців у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації / І.І.Драч, І.М.Драч // Нові технології навчання. Наук.-метод. зб. – К.: НМУВО, 2000. – Вип. 28. – С. 63 – 67.
4. Дружинин В.Н. Психология общих способностей. – СПб: Питер, 2000. – 368 с.
5. Жарков А.Д. Технология культурно-досуговой деятельности. – М.: Просвещение, 1998. – 248 с.
6. Киричук Н.В. От творчества учителя к творчеству ученика. – Измаил, 1992. – 96 с.
7. Освітні технології: Навч.-метод. посіб./ О.М.Пехова, А.З.Кіктенко, О.М.Любінська. – К.: А.С.К., 2001. – 256с.
8. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія /За ред. С.О.Сисоевої. – К.: ВІПОЛ, 2001. – 502 с.
9. Пономарев Я. Психология творчества // Тенденции развития психологической науки. – М.: Наука, 1988. – С. 21-25.
10. Психология: Словарь / Под общ. ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярошевского. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
11. Сисоева С.О. Основы педагогической творчости учителя: Навч. посібник. – К.: ІСДОУ, 1994. – 112 с.
12. Сисоева С.О. Педагогическая диагностика творческих способностей школьника: Метод. реком. – К.: ІСДОУ, 1990. – 27 с.
13. Сисоева С.О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня: Монографія. – К.: Політграфкнига, 1996. – 406 с.
14. Словник термінології з педагогічної майстерності / Н.Г.Базилевич, Д.Г.Білоконь, В.І.Бобрицька та ін. – Полтава: М-во освіти України, Полтав. держ. пед. ін-т ім. В.Г.Короленка, 1995. – 63 с.
15. Философский словарь / Под. ред. И.Т.Фролова. – М.: Политиздат, 1991. – 560 с.
16. Філософія. Навч. посібник / За ред. І.Ф.Надольного. – К.: Вікар, 1997. – 622 с.
17. Харченко С. Я. Теоретические основы взаимодействия учителя с детскими и юношескими общественными объединениями // Вивчення молоді на сучасному етапі: Питання методології і методики: – Наук. – практ. конф. – К.: Рад. школа, 1995. – С. 138 – 139.
18. Шадриков В.Д. Проблема системогенеза профессиональной деятельности. – М.: Наука, 1983. – 184 с.

Резюме. В статті зображена проблема творчості майбутнього педагога, розвиток його творчих здібностей.

Ключевые слова: творчество, самореализация, креативность, будущий педагог.

The summary. This article is dealt with the problem of creation of the future teacher, the development of his creative abilities.

Key words: creation, self-realization, future teacher.

Одержано редакцією 21.11.2005.

УДК: 373.3

В.Г. ШУТЯК

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Резюме. Одним із пріоритетних напрямків педагогічних досліджень є розроблення й запровадження особистісно-орієнтованих технологій навчання. Адже важливо, щоб у ході дидактичного процесу кожен учень перетворювався із об'єкта у суб'єкт у власному розвитку, щоб при цьому враховувалися потреби та здібності, нахили й інтереси молодших школярів. Керуючись вимогами, розробленими О.Я.Савченко, ми показали, що особистісно-орієнтований підхід у трудовому навчанні учнів початкових класів ефективно впливає на їх загальний розвиток, стимулює в них пізнавальний інтерес, творчість і самостійність, прагнення до самовдосконалення.

Ключові слова: особистісно-орієнтоване навчання, розвиток особистості, гуманні стосунки, трудове навчання.

Актуальною проблемою сучасної педагогічної науки є пошук нових технологій навчально-виховного процесу в школі, спрямованих на гуманізацію навчання та активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів, що мало б забезпечити не лише інтенсивне свідоме оволодіння комплексом знань, умінь і навичок, але й сприяло різнобічному розвитку особистості. Такою технологією може бути особистісно зорієнтований педагогічний процес, який ґрунтується на гуманістичних ідеях навчання й виховання та передбачає сприйняття кожного школяра як унікальної особистості, здатної до саморозвитку. І не даремно Академія педагогічних наук України одним із пріоритетних напрямів педагогічних досліджень визначає розроблення й запровадження нових особистісно-орієнтованих технологій навчання, які мають відповідати таким основним вимогам:

З М І С Т

<i>Постоловський Р.М.</i> До двадцятиріччя кафедри професійної педагогіки і трудової підготовки.....	3
<i>Янцур М.С.</i> Перспективи реформування трудової підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів	4
<i>Кирильчук Ю.В.</i> Проблеми підготовки вчителя освітньої галузі „Технологія”	10
<i>Мегем Є.І.</i> Визначення компонентів системи методичної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання з проектно-технологічної діяльності	13
<i>Разумна Г.І.</i> Навчальний предмет як засіб естетичного виховання майбутніх вчителів трудового навчання	17
<i>Тюска В.Б.</i> Проблема творчості майбутнього педагога у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях	20
<i>Шутяк В.Г.</i> Особистісно-орієнтований підхід у трудовому навчанні молодших школярів	23
<i>Літковець О.Д.</i> Психолого-педагогічні умови формування графічних вмінь в учнів початкових класів	29
<i>Кашуба О. М.</i> Організація навчально-виховної діяльності на основі сприйняття й передачі інформації у початкових школах Німеччини.....	34
<i>Хоронжевський О.М., Янцур М.С.</i> Сформованість знань з культури праці та гігієнічної культури в учнів основної школи.....	38
<i>Войтко А.І.</i> Професійні проби як засіб підготовки учнів 8 – 9 класів до вибору професії.....	43
<i>Саух О.М.</i> Особистісні умови професійного самовизначення.....	45
<i>Ковальська Н.М.</i> До проблеми формування готовності старшокласників до свідомого вибору професії в сфері менеджменту	51
<i>Янцур М.С., Єзерська Н.Р.</i> Професійна спрямованість учнів 9-х класів північно-західного регіону України.....	54
<i>Парховнюк Г. О., Сингаївський Д.В.</i> Формування готовності до професійної діяльності старшокласників з використанням дидактичного комп’ютерного середовища.....	60
<i>Шкворець О.В.</i> Особливості використання образно-асоціативного підходу у проектуванні одягу.....	62
<i>Янцур М.С., Симонович Н.В.</i> Індивідуалізація процесу навчання учнів 8-9 класів конструюванню швейних виробів на основі диференційованих завдань	65
<i>Фешук Ю.В.</i> Шляхи розвитку просторового мислення студентів за допомогою комп’ютерної графіки	69
<i>Войтко А.І.</i> Підготовка студентів до профорієнтаційної роботи з учнями в процесі педагогічної практики.....	71
<i>Бордюк Н.А., Бордюк М.А.</i> Педагогічні особливості вивчення фундаментальних дисциплін студентами спеціальності „Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання” в умовах нового освітнього простору	73
<i>Дем’яненко Т.П.</i> Шляхи вдосконалення змісту підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності в процесі трудового навчання.....	77
<i>Пшеничний В.В.</i> Методика навчання студентів розробці конструкторської документації за монопроекцією	80
<i>Федчишин Н.О.</i> Виховуюче навчання в контексті педагогічної теорії І.Ф. Гербарта	81
<i>Васильченко Г.Ю.</i> Проблеми активізації пізнавальної діяльності студентів у вищих педагогічних навчальних закладах	84
<i>Носова І.О.</i> Деякі аспекти професійної адаптації майбутніх вчителів трудового навчання.....	88
<i>Парасюк І.А.</i> Проблеми національно-громадянського виховання студентів	91
<i>Петрук Є.О.</i> Педагогічні коледжі технічного спрямування та стан графічної підготовки в них	95
<i>Козяр М.М.</i> Шляхи вдосконалення графічної освіти студентів в умовах застосування інформаційних технологій	98
<i>Мазурок В.Г.</i> Педагогічні умови формування в студентів системи понять еколого-економічного змісту	103
<i>Набочук Ю.К., Павлова Н.С.</i> Управління розумовою діяльністю школярів на уроках інформатики	112
<i>Білинська В.Л.</i> Роль шкільного садівництва і городництва в навчально-виховному процесі початку ХХ століття	116
<i>Димченко С.С.</i> Педагогічні ідеї та досвід М.І. Різоля в контексті розвитку українського баянного мистецтва	120
<i>Герасименко О.А.</i> Освітні заклади на Волині XVI – XVIII століть	125
<i>Маццишина З.А.</i> Виховні аспекти декоративно-прикладного мистецтва в педагогічній думці України початку ХХ століття.....	128
<i>Малафійк І.В.</i> Дидактичний принцип системності.	132
<i>Відомості про авторів</i>	136

Наукове видання

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 33

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Лазарчук В.В., Зброжек Д.Г.

Здано до набору 12.11.2005 р. Підписано до друку 30.12.2005 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 21,18. Обл. вид. арк. 21,49. Замовлення № 13/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ
ОСВІТИ: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ.** Наукові записки Рівненського державного
гуманітарного університету. Випуск 33. — Рівне: РДГУ, 2005. — 138 с.

ISBN 966 — 7281 — 08 — 4.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем педагогіки, дидактики, історії педагогіки, теорії і методики трудової підготовки, профорієнтації, виховання дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20